

Kerkdienst op 12 augustus 2018 – voorganger ds. Harry Pals

Woorden ter overweging – Westervoort 12 augustus 2018

n.a.v. Jesaja 2 : 1-5 en Marcus 7 : 24-31

Op deze morgen horen we het verhaal van Jezus zoals Marcus dat vertelt verder. Hij trekt rond onder zijn volk Israel. Na een felle discussie met zijn mede-Joden, met de leiders van zijn volk, over de regels voor het religieuze samenleven, lijkt Jezus zich terug te trekken in het buitenland. Maar ook dan komt Jezus in de strijd terecht, een 2-strijd in zichzelf: mogen ook niet-Joden meedoen met Israel?

Om dat evangelieverhaal reliëf te geven heb ik gekozen voor een profetisch verhaal en een psalm, waarin de volken vrede zoeken in Jeruzalem.

Lieve gemeente, wat een aangrijpende verhalen en liederen... - over een vrouw die Jezus bij de kleren grijpt, over volken die hun heil bij Israel zoeken, ook bezongen in mijn lievelingspsalm 87. Wat een spanning en intensiteit - maar ook: wat een vragen roepen deze verhalen op. Het prachtige visioen van vrede vanuit Jeruzalem – te mooi? En dan in het evangelie de botte afwijzing van Jezus die de buitenlandse vrouw met een hondse opmerking afblaft – is dat 'eigen volk eerst'? Dat kan toch niet waar zijn?

We hebben de hoopvolle pelgrimage van de volken naar Jeruzalem bezongen in de antwoordpsalm; je kunt van zo'n wonderbaarlijk visioen ook beter zingen dan erover filosoferen, zingend kun je er uit leven. Zingen als tegenkracht tegen de verschrikkelijke waanzin van de wapens: de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki, deze week 73 jaar geleden, maar nog altijd leed brengend; tegenkracht ook tegen de Amerikaanse plannen om dit geweld uit te breiden naar de ruimte. Zingend kunnen we elkaar en onszelf te binnen brengen dat we 'wandeland in het licht van de Heer' [vs. 5] door-zicht krijgen in de geschiedenis en de wereldvrede zien dagen... Onze fantasie en vindingrijkheid worden erdoor opgewekt, om zo nu al naar onze geschiedenis te kijken en dan te doen wat we kunnen...

Vindingrijk is ook de vrouw die Jezus op zijn pad vindt.

Jezus is intensief in discussie geweest met de leiders van zijn volk. Het ging over de vraag: waar komt het op aan in het samenleven als volk van God? Daarbij gaat het altijd ook over de vraag: wie horen erbij en wie worden buitengesloten? wie zijn binnen en wie buiten? Dan staat Jezus op – altijd een veelzeggend woord in de bijbelverhalen: hij staat op uit al die vermoeiende, doodse gesprekken hoor ik daarin. Hij gaat de grens over, het *buitenland* in – naar wat nu Libanon is, wat toen 'het gebied van Tyrus' heette.

Tyrus stond slecht bekend in Israel – dat was al zo bij de profeten: het was een grootmacht gekenmerkt door economische uitbuiting; het staat voor dodelijke rijke handel, het recht van de sterkste, jezelf god wanen, de verloedering die dat met zich mee brengt, het is onleefbaar – ‘dat kan niet waar zijn’, zeggen wij dan in onze tijd, zo kan het leven toch niet geleefd worden. Dat leidt altijd tot... – ja, tot de journaalbeelden die we nu van Syrie en Jemen en Gaza zien, waar de raketten heen en weer vliegen, waar de wapenhandel richting Midden-Oosten dik van profiteert. Onleefbaar.

Ik ben in die streek, in Libanon geweest, bijna een jaar geleden, toen mijn zoon daar stage liep. Een gespannen vrede, met nog steeds herinneringen aan de burgeroorlog van meer dan 30 jaar geleden, met gebieden waar wij als westerse mensen echt niet moesten komen...

Door zo'n gebied trekt Jezus gewoon heen. Ik zie hem voor me, wandelend over de smeulende paden van de haat, tussen de puinhopen van het samenleven door, dwars door alle vooroordelen heen, mens onder de mensen, *medemens*. Hij is er gewoon, zonder 'missionair vertoon' [Naastepad] bescheiden in een huis, teken van verzoening, hij hoeft niet groots bekend te zijn. En juist zo trekt hij de aandacht, trekt hij mensen naar zich toe, hij *kan* niet verborgen blijven, zegt de verteller subtiel. Wat een idylle... Alles goed? Nee, zo simpel gaat dat niet in deze wereld. De kwade, onreine geest van verdeeldheid en mensenverachting laat zich niet zomaar verdrijven. Daarover gaat het in het vervolg toch wel: in de bijbel is een demonie niet zozeer een psychiatrische aandoening, maar in de eerste plaats bezetenheid / bezetheid door de *ongeest* van de volken, door de mentaliteit van slavenhuis Egypte; het is verslaving aan bezit, macht, méér, overgeleverd zijn aan handelsgeest en gewin, waar de kleinen altijd weer het eerste slachtoffer van zijn – de kinderen voorop, geïnfecteerd met dit virus van de groten.

En dan is daar zo'n kind, allereerst aangeduid met 'dochttertje' – een ontroerend verkleinwoordje: een kind nog, zo klein en dan al in de ban van een wereld van meten is weten, van rekenen en hebben... Je zou Jezus wel willen toeroepen: doe er wat aan! Als er een god is, als jij van die God komt...

We worden onderbroken, tegengesproken. Er wordt ons een oerbijbels struikelblok voor de voeten geworpen. Want we denken altijd weer te simpel. God is niet zomaar een algemene god, geen god van en voor iedereen. In de bijbel is die God – de Ene, de Eeuwige, - er via de lange en soms moeizame weg van bevrijding, door woestijnen van zoeken en eenzaamheid heen. Je kunt deze God niet zomaar losmaken van de samenhang met Zijn volk. Die grens bewaakt Jezus, als hij tegen de moeder zegt: respecteer nou dat eerst Israel vol moet zijn van God, *dan* komen jullie... - jullie die mijn volksgenoten soms denigrerend 'honden' noemen, vieze straathonden, maar ik noem

jullie liefkozend 'hondjes', met een knipoog, als een koosnaampje. Kan je je plaats innemen, je beurt afwachten?

Is dit een opstapje naar deze vrouw toe? Provoceert Jezus haar a.h.w. om te komen met haar antwoord? Of maak ik het nu toch te mooi? Is dit wat nu gebeurt ook een leerproces dat *Jezus* moet doormaken? : dat in hem de grens tussen Gods volk en alle volken doorbroken is?

De vrouw komt met een geweldig, een creatief en vrijmoedig antwoord: u zult wel gelijk hebben, eerst de kinderen, zo is het - maar mogen wij als huishondjes onder de tafel dan niet meegenieten van wat overschiet, wat kinderen altijd van de tafel laten vallen? Een paar kruimels voeden ons al, halen ons weg van onze bezetenheid. Zo trekt zij Jezus de grens over, of hij nu graag wil of niet.

Met haar gevatte antwoord aanvaardt zij de eerste plaats van de kinderen, van Gods eerste mensenkinderen, van Israel; Israel zit bij God aan tafel – niet omdat het beter is dan andere volken, maar omdat de Eeuwige hen daartoe bevrijd heeft, hen die levensopdracht meegegeven heeft. Uitverkoren zijn is geen voorrecht, maar een opdracht.

Dit is de basisstructuur, de oer-grondvorm van de bijbel: Israel en de volken; met Israel is het begonnen, met Abraham al, het is doorgedaan in uittocht, doortocht, intocht in het goede land van belofte – maar tot zegen van heel de volkerenwereld: 'in jou zullen alle volken gezegend zijn', zegt de Eeuwige meteen al tegen Abraham. Zo hebben de grote profeten van Israel het voor zich gezien: Israel als trekpleister voor de volken, zo zoals het hartverwarmend en meeslepend is uitgewerkt in het vredesvisioen van Jesaja en van de psalmdichter. Zo neemt de Ene dat volkje Israel op sleeptouw, kritisch en uitdagend. Daarom is Israel nooit af, valt het ook zeker niet samen met de huidige staat Israel. De volken vangen op van wat Israel ontvangen heeft van de Ene. Het overschot is voor de 'goddelozen', de god-lozen... Over grenzen heen daagt een visioen van vrede en samenleven. Ook vandaag over de grenzen van Israel heen? Richting Palestijnen? Ja, die hoopgevende tekenen zijn er, ook al zijn ze nog zo klein...

Jezus gaat de grens over '*om dit woord*': ja, nu je het zo zegt, zo gevat gelovig, nu je mij herinnert aan wat de profeten al voorzagen – nu is de bezetheid van je kind doorbroken in jou, nu neemt zij, neem jij deel aan wat met Israel begon.

Kunnen we het spel van dit verhaal meespelen? Jezus is niet van ons, hij was geen christen, maar een Jood. Hij hoorde en hoort bij dat vreemde volkje Israel, met die bijzondere God, de Bevrijder-God, die onze problemen niet zomaar goddelijk oplost, maar die mensen confronteert met hun bezetheid, die levensleefregels brengt, mensen

bij elkaar brengt in een nieuwe gemeenschap, voorbeeld-gemeenschappen, die mensen daarheen trekt, ook vandaag in onze wereld.

Ik zie onze samenleving voor me – ten diepste zo hulpeloos als dat dochtertje: bezeten, bezet door een schijnbaar ongrijpbare macht die ons voortdrijft op de weg van meer en groter, van geldmachten die ons uiteendrijven in profiteurs en losers, die ons terugwerpen op onszelf en het gemeenschappelijk belang verdoezelen. Zoveel mensen lopen vast in deze ongezonde wereld, bezet door de drang te moeten presteren, zichzelf te bewijzen; aan de kant geschoven omdat ze niet mee kunnen komen. Ik zie het in mijn werk: jonge mensen die al vastlopen, in een burn-out terecht komen.

Kunnen we een ander leven vinden bij de kruimels van Israels bijbelse bevrijdingstocht, van Jezus' uitnodigende weg van samen? En dat dan voorleven aan anderen? - vanuit het geloofsvertrouwen dat de zachte krachten zullen winnen in 't eind, dat wij 'samen op de aarde' leven in een zinsverband dat alle mensen omvat.

In dat grote en veelbelovende verband staat ons leven, daar leven we van, God zal ons daarin bewaren. Zo moge het zijn. Amen.